

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

CAPUT IX.

DE CHRISTO, PER-
SONA EJUS ET OFFICIO,variisque attributis, de vitæ
curriculo.

ARTICULUS I.

DE VARIIS CHRISTI NOMINIBUS
& attributis.*CHRISTUS EST AQUA VIVA
in Bethlehem.*

432. *David cupiebat bibere ex cisterna Bethlehemi-
tica, 2. Sam. 23. v. 15.* Christus est vera illa aquæ vivæ ci-
sterna, ex qua bibere sitientes, beati sunt, Matth. 5, 6.
Beati qui esuriunt justitiam, sicut g. Sitis illa in nul-
lo alio explebitur fonte, quam Christo Act. 4. v. 12.
quia justitia in solo Christo est, Jer. 23. v. 6. *Hæc aqua
sub porta Bethlehemitica invenietur, hoc est, Ecclesia,*
quæ est vera domus panis, Christi scilicet.

CHRISTUS EST AQUILA

ex Matth. cap. 24. v. 28.

433. *1. Ob visus acrimoniam, quâ Aquila pollet,*
Hiob. 39. v. 32. Ita Christus omnia videt, ut omnipræ-
sens. Psal. 139. v. 7. *Quo ibo à Spiritu tuo? Joh. 2. v. 25.*
scit, *quid sit in homine.*

2. Ob certationem cum Draconibus: Ita Christus
certavit cum Dracone infernali, Apoc. 12. v. 7. certa-
bitque pro Ecclesia, Dan. 12. v. 1. *Jof. 5. v. 14.*

3. Ob fortitudinem: Ita Christus verè fortis ille
est, qui prædam Satanæ abstulit, Luc. 11. v. 22. *Esa. 49.*
v. 25.

Q 5

2. Ob

4. *Ob prudentiam* : Alis enim pulvere repletis oculos cervorum excæcat aquila : Ita Christus gratiæ suæ alas pulvere miserorum peccatorum opplet, & ita Satanæ membra excæcat, relinquendo in cæcitate Satanæ, 2. Cor. 4. v. 4.

5. *Ob volatum altissimum* : Ita Christi Deitas est ineffabilis. Prov. 30. v. 19. Viam aquilæ in cælo nemo scit: Evangelii mysterium ineffabile, in quod & angeli introspicere gestiunt. 1. Pet. 1. v. 12.

6. *Nidificationem* : In petris saltem nidum facit: Ita Christus Ecclesiam in se tanquam petra ædificavit: Matth. 16. v. 18. Hæc est nidus ille, Psal. 84. v. 4.

7. *Pullorum probationem* : Hos ad solem statuit, ut sine nutatione illum intueantur : ita pii ad æstus & solem tribulationis, ut patriam discant, constituuntur, Rom. 5. vers. 4. *Tribulatio patientia mater eorundem.*

8. *In volando exercitationem* : Ita Christus probat nos cruce, quomodo volare possimus ad eum precibus. Esa. 26. v. 16. *vexatio dat intellectum. Serva nos Domine, quia perimus,* Matth. 8. v. 25.

9. *Ad cadavera properationem* : Ita Christus ad nos, ut cadavera properavit, in vitam revocanda, per mortem propriam, 2. Tim. 1. v. 10.

10. *Nidi conservationem* : gemmam enim huic infert, quæ Ætites dicitur, omniaq; venena pellit. Christus *gemmam verbi in nido Ecclesie* posuit, contra venena hæreticorum & impiorum.

11. *Nidi lustrationem* : Herbâ enim callitricho nidum lustrat, quæ, ne defluant capilli, præservare dicitur : Ita Christus *herbâ crucis* nidum Ecclesie lustrat, ne pietatis vigor deflorescat.

12. *Sum Dracone divitiarum & detax* : Ita perpetua manet

net dissentio, inter Belial & Christum, 2. Corinth. 6.

v. 15.

CHRISTUS EST VERA ARCA

fœderis.

434. 1. *Ob aurum, quò obducta erat.* Exod. 25. v. 11. Aurum notat divinam naturam.

2. *Annulos quatuor aureos, qui quatuor Evangelistas præsignificant.*

3. *Vestes deauratas, qui verbum & sacramenta, in quibus Christus portatur, notant.*

4. *Arca fœderis dicitur: Christus est vera arca fœderis, non legalis, sed Evangelici.* Jer. 31. v. 31. *liberi,* Galat. 4. v. 24. *novi,* Matth. 26. v. 28. Luc. 1. v. 72. 1. Cor. 11. v. 25. *melioris,* Hebr. 7. v. 22. cap. 8. v. 6. cap. 10. v. 16.

5. *In arcam fœderis testimonium ponebatur,* Exod. 25. v. 16. cap. 40. v. 20. Testimonium erat legis terrenæ. In Christo est testimonium gratiæ reconciliationis, quia in ipso omnis plenitudo, Joh. 1. v. 16. Col. 1. v. 19.

6. *Jos. 3. v. 11. Arca fœderis transituros Jordanem Israelitas præcessit:* Ita Christus præcessit per Jordanem divini judicii, moriendo, ut nos transiremus, sequi possemus & cœlestem ingredi Canaan.

7. *In arcâ fœderis erat Manna.* In Christo est nova lex charitatis, *virga crucis, Manna* consolationis.

CHRISTUS EST VERUS ARIES

& aurora.

435. *Qui pro Isaaco, h. e. toto genere humano oblatus est,* Gen. 22. v. 13.

2. *Ut aries in holocaustum offerebatur:* Ita Christus pro nobis oblatus est in holocaustum. Esa. 53. vers. 6. Rom. 4. v. ult,

3. *Arieti manus imponebat Aaron & filii ipsius,*
 & ita

& ita Sacerdotes consecrabantur, Exod. 29. vers. 15. Ita Christo peccatrice omnium manus impositæ sunt, quas ille portavit, ut sacerdotes spirituales fieremus, I. Petr. 2. v. 9. Apoc. I. v. 6.

4. *Aries est ductor gregis ovium* : Ita Christus ducit oves suas, ut Pastor. Psal. 23. & tandem ad aquas viuas eas ducet. Apoc. 7. v. 17.

5. *Altare quog, tingeatur sanguine arietis* : Ita crux tincta fuit Christi sanguine ; imò conscientie nostræ mundatæ sunt verè à mortuis operibus, Hebr. 9. v. 11. seq.

AURORA CHRISTUS EST.

436. Ose. 6. vers. 3. *Quasi diluculum preparatus est egressus ejus, & veniet quasi imber nobis temporaneus & serotinus terræ.* Vaticinium illustre de Christo, qui verè aurora & diluculum.

1. *Noctis & diei mediatione.* Ut enim aurora diem noctemque discriminat : Ita Christus se medium stitit inter Vet. T. noctem & N. diem, Rom. 13. vers. 12. Omnes legis umbras suæ claritatis fulgore dissipavit, Coloss. 2. v. 17. Hebr. 10. v. 1.

2. *Latronum fugatione* : qui aurorâ veniente fugiunt : Ita latrones infernales fugati sunt, adveniente Christo, 2. Timoth. 1. v. 10. Luc. 11. v. 22.

3. *Roris infusione* : aurora secum fert rorem : Ita Christus rorem Sp. Sancti nobis infundit. Tit. 3. v. 6. rorem Evangelii doctrinæ.

4. *Aëris dulcoratione* : rore enim aër velut dulcis redditur. Ita factum in nativitate Christi. Luc. 2, 20. Angelis in aère concinentibus.

5. *Refrigeratione.* Aurora refrigerat : Ita Christus æstum legis & peccati. Gal. 3. v. 13.

6. *Avium latificatione.* Ut enim sub auroram aves lætæ

lætæ concinunt. Ita aurora cœlesti Christo lætificati sumus. Luc. 2. v. 10. nosq; miseræ aviculæ sub alis solis justitiæ collecti sumus: Mal. 4. v. 2. *Timentibus nomen meum orietur sol justitiæ.* Conf. infra 442. alleg.

CHRISTUS CIBUS NOSTER.

437. *Exiit cibus de comedente,* Judic. 14. v. 14. & *dulcedo de forti.* Comedens ille Christus est, leo de tribu Juda, è quo cibus exiit, quando nobis factus est cibus sacramentalis in cœnæ epulo, & spiritualis in verbo, quando se primum discerpi passus est. Ps. 22. v. 13. Dulcedo quoque de hoc forti exiit. Hæc est *dulcedo verbi & consolationis.* Psal. 19. v. 11. Psal. 25. 8. Psal. 119. v. 103. dulcedo meriti & passionis.

CHRISTUS FRUMENTUM

& cibus.

438. Zach. 9. v. 17. *Quod est bonum, & quid pulchrum ejus: nisi frumentum electum & vinum gemmans virgines.* Bonum nullum est Ecclesiæ, nisi in bonitatis fonte Christo, qui etiam bonum est Israel. Ps. 73. v. 1. Pulchritudo sola est in pulcherrimo filiorum hominum, Psal. 45. 2. quique Ecclesiam suam sine macula esse fecit. Eph. 5. v. 27. *Fru mentum* Ecclesiæ electum Christus est, qui nostri causa in passione sua velut molâ contritus est, quemque fide & ore ut frumentum spiritualiter comedimus, Joh. 6. v. 50. Matth. 26. *Vinum generans virgines sanguis Christi est* spirituali amore Christo adherentes, 2. Cor. 11. v. 2.

CHRISTUS EST VERUM ECCLESIAE
candelabrum.

439. *Candelabrum Moysi septem lampadibus lucebat,* Exod. 25. 37. Christus est verum candelabrum, offerens lucem illuminationis. Joh. 1. v. 19. *Septem lampadibus, hoc est, variis Spiritus Sancti donis.* A-
poc.

poet. 1. 4. instructum, supra tamen confortes. Psal. 45. v. 8. nosq; instruens, Spiritum Sanctum in nos effundens. Tit. 3. v. 5. Hoc candelabrum in templo Hierosolymitano luxit, quando Christus puer annorum 12. cum Phariseis scribisq; disputavit, Luc. 2. v. 46. 47.

CHRISTUS DILUCULUM, ET CAPUT plenum rore.

440. Hoseæ 6. v. 3. *Domini egressus, est quasi diluculum preparatus.*

1. Notatur *Egressus*. Egressus ille est ad consolandum, ut lætificet eos, qui totâ nocte auxilium ipsius expectarunt. Psal. 130. v. 6. *noctes laboriosas dinumerarunt.* Job. 7. v. 3. Quorum *ossa* noctu perforantur. Job. 30. v. 17. & *nocte* meditantur, Psal. 77. v. 7.

2. *Adventus expectatus*: Ut enim diluculum noctu expectatur: Ita etiam hoc spirituale diluculum Patres in V. T. expectarunt, sub ejus nocte velut laborantes, in umbris & typis: Coloss. 2. v. 17. Hebr. 10. 1.

3. *Mysticus significatus*. Etenim hoc diluculo veniente, *cucurbita* legis exaruit, Jon. 4. v. 7. Christi iustitiâ exoriente. Malach. 4. v. 2. *Diluculum latè se diffundit.* Joel. 2. v. 2. Ita Christi gratia, Titum. 2. 11. *Diluculo hoc Jericho infernus, expugnatus.* Jos. 6. v. 15. & 20. Piis enim Dominus præstò est, diluculum præparatum est, quo dies consolationis ipsis oritur. Diluculum enim Christus rorem secum tulit. Psal. 112. 4. Cantic. 5. v. 2. *Caput sponsi plenum est rore.* Ros Christus est spiritualis, fecundans nos. Joh. 15. v. 5. impingens nos, Gen. 27. v. 28. rore doctrinæ suæ revivificans nos. Esa. 26. v. 19.

CHRISTUS EST FLOS

verus.

441. *Refleuruit enim è radice Jesse,* Esa. 11. v. 1. Vide plu-

plura. 445. all. Spirans odorem divinæ veritatis & gratiæ. Joh. 1. v. 14. & cognitionis Dei, 2. Cor. 2. v. 14. seq. Verè est herba, quæ dicitur *dracontea*, similis, quoad figuram, serpenti, ejus enim hasta maculis, velut serpens, conspersa est, venenum tamen non habet, sed potius serpentum est alexipharmacum. Talis flos Christus est, qui figuram serpentis vel draconis *in-*
duit, draconem ipsum pepulit, Gen. 3. v. 16.

CHRISTUS EST FLUVIUS DE PARADISO exiens, & flos.

442. Gen. 2. v. 10. *Fluvius egrediebatur de Paradiso*: Fluvius ille Christum denotare potest: Paradisus cælum, Luc. 23. v. 43. 2. Cor. 12. v. 4. Apoc. 2. vers. 7. Christus enim *fluvius ille* est, qui è cælo ad nos manavit. Hinc Dominus de cælo dicitur, 1. Cor. 15. 47. ad cælum ascendendo remigravit.

CHRISTUS EST FLOS.

443. Eia. 11. v. 1. *Egredietur virga de radice Jesse, & FLOS de radice jus descendet.*

1. *Odore.* Sparsit odorem Christus.
2. *Prædicationis & salyificæ cognitionis.* 2. Cor. 2. v. 14. per Evangelium.
2. *Nonne sacrificii odorem fragrantissimi Christus patri sparsit?* Eph. 5. v. 2.
2. *Pulchritudine.* Pulcherrimus flos est Christus, Psal. 45. v. 2.
3. *Fructu.* Fructus sunt dulcissimi arboris hujus felicissimi, justitiæ, vitæ æternæ, sanctificationis, 1. Cor. 1. v. 30.
4. *Melle.* Mel sacrum cœnæ dedit Christus. Vid. cœna est mel.
5. *Duratione.* Brevi tempore durat flos. Psal. 103. v. 15. 16. Floruit brevi tempore Christus flos in diebus carnis, Luc. 24. v. 26.

6. *Sertorum materia.* Flores fertis præbent materias : Christus nostrum fertum, nostra corona est, 2. Tim. 4. v. 8.

7. *Seminis carentia.* Carent flores semine: semine caret terreno flos noster, Christus: Virum non cognovi: dicebat Maria, Luc. 1. v. 34.

CHRISTUS EST HINNULUS cervorum.

444. Cantic. 2. v. 9. *Christus dicitur hinnulus cervorum, super montes saltans.* Hinnulus cervi dicitur Christus.

1. *Obimbellitatem;* Nam in statu integritatis Christus potentiam suam non exseruit. Sicut cerva cervo imbecillior est. Phil. 2. v. 7. sed eam se exiit, servus factus, cum esset Dominus. Rom. 15. v. 8. pauper, cum esset dives, 2. Cor. 8. v. 9.

2. *Oppugnationem:* Cerva manè ab omnis generis hostibus oppugnatur: Ita Christus manè captus est. Matth. 27. v. 1. Psal. 22. vers. 1. ab omnis generis hostibus afflictus.

3. *Odium inter cervam & serpentes.* Tale odium est Christo cum serpente Satana. 2. Cor. 6. 15. Gen. 3. 16.

4. *Epulationem.* Devoratis enim serpentibus cervi miserabiles ploratus ingeminant: Idem fecit Christus in cruce, Psal. 22. v. 1. cum infernalem serpentem devorasset. 1. Cor. 15. v. 55.

CHRISTUS EST LILIUM CON- vallium, est leo.

445. 1. *Verè lilium est Christus.*

1. *Ratione decoris.* Ut enim flos pulcherrimus & decorosus: Ita Christus decorosus & pulcher. Psal. 45. 2. Hunc decorem Ecclesiæ suæ communicat, quæ pulcherrima. Cant. 1. v. 8.

2. *Odo-*

2. *Odoris.* Liliū fragrantis est odoris : Ita Christus factus est patri, nostri causâ, odor bonus. Eph. 5. v. 2. & preces nostras, ut spiritualia odoramenta, benè odorari fecit. Rom. 8, 34. Joh. 16, 23. Psal. 141, 2.

3. *Medica operationis.* Liliū enim *radix* contusa inflammationes sanare, moribus serpentum *folia* mederi, *aqua* lepram curare dicitur. Æginet. lib. 7. in voce Crinos. Hæc apprimè Christo competunt, qui conscientiæ æstus & inflammationes *mitigat*, suorum vulnere recordatione, morsus *antiqui* serpentis Apoc. 12. v. 12. *sanat*. Psal. 103, 2. 3. & spiritualem peccati lepram *curat*. Liliū autem convallium est, hoc est, humile liliū, quod amat valles & superbos, h. e. montes detestatur, quibus resistit. i. Petr. 5, 5. Leo est Christus. Apoc. 5. v. 5. *Vicit leo de tribu Juda.*

1. *In prædicatione.* Ut leo rugit contra Phariseos & populi seductores quosvis. Matth. 23. per tot.

2. *In passione* Leo fuit, leoni infernali prædam extorsit. Esa. 49. v. 25. Luc. 11. v. 22. triumphum de eo egit. Coloss. 2. v. 15. caput illius contrivit. Gen. 3. 16. *Omnia ossa*, hoc est, robur. Leonum enim proprium est ossa conterere.

3. *In resurrectione*, quia virtute patris excitatus velut voce resurrexit. Rom. 6. v. 4. propriâ virtute resurrexit. Joh. 2, 19. Huc allegoricè patres accommodant illud. Num. 24. v. 9. *Recumbit ut leo, quis contra illum resurget.*

4. *In iudicio* leo erit, emittens rugitum, vel
1. *Terribilem impiis* : Ite in ignem maledicti !
Quis non extimescat : Amos. 3. v. 8.

2. *Amabilem piis & vivificantem*, cum ii vocem filii Dei audient. Joh. 5. v. 28. 29.

R

CHRIST.

CHRISTUS LUX OMNES

illuminare volens.

446. *Stetit Christus, ut cecum sanaret*, Luc. 18, 40. Nos omnes cæci sumus. Apoc. 3. v. 17. *iacentes in tenebris.* Matth. 15, 14. *quia obtenebratus est intellectus* Eph. 4, 18. Rom. 1. v. 21. *Christus autem est vera lux*, Joh. 1, 4. & 9. mundi. *Illuminat ergò, quod lucis proprium.* Et *stat*, hoc est, paratus est & expectat nostram illuminationem. *Ideoq; venit.* Joh. 1, 10. & 11. *invitavit*, Joh. 12. v. 35. *stat adhuc*, cordis nostri ostium pulsatur: *Aperiamus ei*, Apoc. 3. v. 20. non resistamus ei, ut olim Pharisæi, Actor. 7. v. 51.

ILLUMINANS CHRISTUS

tenebras.

447. *Aurora adventante, tenebrae fugantur, calore solis omnia vivificantur.* 2. Sam. 23, 4. Ita illuminatio Christi tenebras mentis nostræ dispellit. Eph. 5. v. 8. *qui est vera lux, & oriens ex alto, rutilans sine nubibus.* *Regnum enim Christi sine nubibus est*: è contra Moses legem cum nubibus promulgat & fulminibus, in nube se recondit; facie terribilis apparet: Christus lux *sine nube, sine terrore.*

MARGARITA EST CHRISTUS.

448. 1. *Ratione loci, in quo generatur.* Penes mare enim generatur: Ita Christus non in delitiis & voluptatibus *concha cordis* nostri includitur; sed in fluctibus tentationum & crucis, inter quos ille spiritaliter in cordibus generatur. In his enim habitat. Esa. 66. v. 2. cap. 57. v. 15. Psal. 34. v. 19. & 51. v. 19.

2. *Candoris.* Margarita enim quò candidiores, eò puriores melioresq; judicantur: Ita Christus margarita nostra, *candidissimus* est innocentia. Unde dentes ejus *lacte candidiores*, Gen. 49. v. 12. Ille est dilectus
candi-

candidus Cant. 5. v. 10. unde etiam vestibus *candidis* vi-
sus Dan. 7. v. 9. Marc. 9. 3. etiam in passione. Marc. 16.
v. 5. capilli *eius candidi* Apoc. 1. v. 14. Hanc sanctitatem
& innocentiam in throno iudicii manifestabit, Apoc.
2. v. 11. piis omnibus donabit. Esa. 61. v. 10.

3. *Medica operationis*. Dicuntur enim margaritæ
cordis palpitationi, animi deliquio, oculorum hebe-
tadini mederi: Christus spiritualis margarita

1. *Cordis palpitationem* tollit, quoniam per eum pa-
cem habemus, Rom. 5. v. 1. nec cor nostrum nos pot-
est damnare. 1. Joh. 3. v. 19.

2. *Animi deliquio* medetur, cum vocat ad se omnes
laborantes. Matth. 11. v. 28.

3. *Oculorum hebetudinem tollit*, cum dat oculos
mentis illuminatos, Ephes. 1. v. 18. & verum in verbo
collyrium præparat. Apoc. 3. vers. 18. Hoc collyrium
David petebat. Psal. 119. v. 18. *Aperi mihi oculos, ut
videam mirabilia legis tuæ.*

CHRISTUS VERUS MELCHISEDECH,

& mirabilis. Hebr. 7. v. 1. seq.

449. 1. *Nomine*. Notat enim regem justitiæ: Chri-
stus est talis, cujus *justitia* fidelibus imputatur. Gen.
15. v. 6. Gal. 3. v. 6. germen *justitiæ*. Jer. 33. v. 15. sempit-
ternæ Dan. 9. v. 24. omnis, Matth. 3. 15. sed per fidem,
Rom. 3. v. 22. Ideo nobis factus est *justitia*. 1. Cor. 1. 30.
Per hanc *justitiam*, per fidem imputatam, hic rex re-
gnat in regno gratiæ. Rom. 5. v. 21. ut coronet nos co-
ronâ *justitiæ* in regno gloriæ. 2. Tim. 4. v. 8.

2. Dicitur *rex Salem, hoc est, pacis* Hebr. 7. vers. 2.
Gen. 14. v. 18. *Pacis rex* quoque Christus est, cujus re-
gnum est *gloria* in veris Hierosolymis. Apoc. 21. v. 1.
Gratiæ regnum quoque est in pace, quia pactum pa-
cis nobiscum fecit: Ezech. 34. v. 25. *consilium pacis*

R 2

Za-

Zachar. 6. v. 13. direxit pedes in viam pacis. Luc. 1, 79. pacem habemus, justificamur. Ephes. 2. vers. 15. & 17. Mich. 5. v. 5.

2. *Ortu & genere, quo caruisse dicitur Melchisedech, ob scripturam silentium, non generationis negatum principium:* Fuit sine patre, sine matre, sine genealogia Hebr. 7. vers. 3. Sic Christus sine patre est, quoad humanitatis conceptionem Luc. 1. v. 35. sine matre, quoad Deitatis generationem. Psal. 2. v. 7. sine genealogiis ob æternam durationem. Mich. 5. v. 2.

3. *Vitæ ordine.* Fuit enim 1. Rex, Hebr. 7. v. 1. Sacerdos Dei altissimi, qui decimas obtulit Abraham. Gen. 14. v. 20. quique Abraham panem & vinum obtulit: Sic Christus est Rex, Psal. 2. v. 6. Psal. 45. v. 12.

2. *Sacerdos* Psal. 110. v. 4. Zach. 6. v. 13. Hebr. 10. v. 2. Matth. 21. v. 5. Panem & vinum nobis obtulit in *sacra cæna*. Huic decimas offerre debemus *gratitudinis & orationis*. 2. *Mirabilis quoque est*

1. *Respectu personæ.* 1. Timoth. 3. v. 16.

1. *In conceptione.* Novum enim creavit Dominus. Fœmina circumdedit virum. Jer. 31. v. 22.

2. *In nativitate.* Ez. 44. v. 2. *Porta clausa aperta est.*

3. *In predicatione.* Nunquam sic locutus est homo. Joh. 7. v. 46.

4. *In passione.* Mirabilis patientia, justitia, clementia. *Mirabile temperamentum utriusque.* Patientiam mirabilis. Posuit faciem suam, ut petram.

5. *In morte,* elementa mutando. Sol obscuratus, terra cõtremuit. Horsum omnia miracula posthuma.

6. *In resurrectione.* Sepulchrum clausum penetrando, januasque clausas, Joh. 20. v. 19.

7. *In ascensione,* captivitatem captivam ducendo, Ephes. 4. v. 8.

2. *Re-*

2. *Respectu officii mirabilis est.* Quod *mirabile est* in oculis nostris. Psal. 118. v. 23. quod *mirabiliter* administrat in *sanctis*, Psal. 4. v. 4. Psal. 31, 22. Psal. 66, 3. Sap. 10, 17. Pl. 68, 36. In *impiis*, eos puniendo *mirabiliter*, ut *Ægyptios*, quod passim Scriptura deprædicat. Imò *mirabilis in consiliis*, Esa. 29, 14. *mirabilis in iudiciis*. Rom. 11, 33. O altitudo! *mirabilis in testimoniis suis*. Psal. 119, 129. Uno verbo; *mirabile est nomen Domini*, quod complectitur omnia Domini, Jud. 13, v. 18.

CHRISTUS EST VERUS

Naboth.

450. 1. Reg. 21. *Naboth ob vineam Achabo concedendam operâ falsorum testium, tanquam maledictor v. 10. damnatus est capitis, lapidatus*: Talis Naboth Christus fuit.

1. *Nomine*: Naboth Prophetam significat: Christus verè fuit Propheta, Deut. 18, v. 15.

2. *Vineâ*: Christi vinea est Ecclesia, Esa. 5, v. 2. seq. Hanc *Achabo infernali* tradere noluit Christus, sed sanguine potius suo redimere, Actor. 20, v. 28.

3. *Testium fraudulentâ*. Ut enim Naboth à falsis testibus iniquissimè delatus est duobus, v. 10. d. l. Sic Christus à falsis testibus accusatus. Duo testes falsi erant populus & Pharisei. Confer. Matth. 26, v. 60.

4. *Accusationis malitiâ & materia*. 1. Reg. 21, v. 10. *Benedixit Naboth Deum & regem*. Sic Christus quod se Deo & Cæsari *ἀντίθρον* fecisset. Matth. 26, v. 65.

5. *Achabi & Iesabelis conjunctâ operâ*. Sic in Christi passione Achab Satanas & Iesabel Synagoga Judaica operas conjunxerunt, Matth. 27, v. 1.

6. *Sanguinis Nabothi vindictâ*. Vid. 1. Reg. 21, 19. Ita & Christi sanguis vindictam Domini impetravit super Judæos; Sanguis enim ejus super Judæos. Mat. 27, v. 25.

R 3

CHRISTUS

CHRISTUS VERUS NAZARENUS.

453. *Nezer* furculum significat. Christus autem furculum verè fuit, quando ex illibato virginis flore prodiit. Luc.1. v.35. Num.6,1. seq. Nazaræorum leges describuntur, quæ omnes in Christum suo modo quadrant.

1. *Abstinentia à vino* Nazaræis præcepta, significat in Christo vitæ curriculum omni delectatione mundanâ vacuum, miseriis plenum. Esa.53. per tot.

2. *Abstinentia à mortuis*, notat Christi innocentiam & sanctitatem eximiam, vitamque omnis sceleris puram.

3. *Tonsura negligentia* usque ad diem completiviti, significat, Christo certum tempus passionis constitutum fuisse, quod ante nihil ei hostium technæ nocere potuerunt. Joh.7.v.6.30.

4. *Amicorum cognatorumque negligentia*, d.l. Num.6.v.7. præfiguratur in Christo ἀφροσωποληνψίαν quodque spiritualem cognationem carnali prælaturus esset. Matth.12.v.ult. Rom.9.v.6.7. Joh.1.v.13.

5. *Impuritas inopina*. v.9. d.l. contracta ex inopinata morientis alicujus præsentia, Nazaræoque imputata, notat, omnes homines per peccatum mortuos esse, Eph.2.v.1. Col.2.v.13. impuros esse, Job.15.v.14.15. Mortui autem concidimus coram vero Nazareno, Jesu Christo, decreto S. Trinitatis, destinato Mediatore. Huic ergò nostra impuritas, mors nostra imputata, 2. Cor.5.v.21. Psal.69.v.6.

6. *Tonsura* v.9. d.l. facta est in Christo, cum spinis coronaretur.

7. *Eductio ante januam tabernaculi*, significat Christi eductionem extra Jerusalem.

8. *Sacrificia* Nazaræi erant duo. Expiatorium & Eucha-

Eucharisticum. Utrumque Christus obtulit in cruce,
&c.

2. *Nazareth floridam quoque significat. Christus autem verè floridus est, sub illo enim pax & justitia re-
floruit. Zach. 6, v. 12.*

CHRISTUS VERE ORIENS

ex Alto.

454. *Luc. 1. v. 78. .1. Ob nostrum casum, cecideramus enim in peccatum, & in locum, in quo non est aqua. Zach. 9. v. 11. in tenebras, in quibus non est lux, Matth. 8. v. 12. Ergò necessum fuit oriri nobis liberatorem, lucem.*

2. *Ob V. Testamenti latibulum, in quo sub typis & umbris latebat Christus. Hebr. 10. v. 1. In novo autem ortus est ipse sol, tenebræ fugatæ; & sic verè oriens.*

3. *Ob multiplex bonum. Oriente enim Christo, orta est propitiatio nostri in complemento. Hinc propitiatorium orientem versus, Levit. 16, 14. conspersum fuit sanguine. In diebus Christi orta est nobis justitia. Psal. 72. v. 7. Orto sole homicidii reus poterat agi percutiens, Exod. 22. v. 3. At orto sole Christo nemo fide ei adhærens accusari potest. Rom. 8. v. 1. & 34. Hic est illa stella oriens ex Jacob. Num. 34. v. 17. Lucens nobis in valle mortis. Psal. 27. v. 1. luce illâ gratissimâ, qualis est orientis solis, 2. Sam. 23. v. 4. luce & gaudio longè majori *Judeorum per Mardocheum liberatorum*, Esther. 8, 16. Hæc est lux illa nobis in tenebris habitantibus orta. Esa. 9, 2. cum quâ justitia orta. Esa. 45, 8. & gloria. Esa. 60, 1. & *vermiculus legis Mosaicæ cucurbitam devastans*, Ion. 4. v. 7. Sub hoc orta est prosperitas templi Domini, Zach. 6, 12. Sol super bonos & malos oritur. Matth. 5. v. 45. Ita hic oriens sol, bonis & malis.*

R. 4

CHRI.

CHRISTUS OSTIUM VITÆ

æternæ.

455. *Porta clausa.* Ezech. 44. v. 2. *Porta hac clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam.* Hæc est porta æternæ vitæ omnibus hominibus clausa, soli homini Christo, utpote in gratia soli, aperta. Rom. 5. vers. 15. nec sine eo quisquam transiit; ipse enim solus ostium est, Joh. 10. v. 9. qui aperuit viam sanctorum. Hebr. 9. v. 8. & per quem ad Patrem venimus Joh. 14. v. 6. *Panem quoq; comedet in hac porta princeps.* Hic Christus est. Josuæ 5. v. 14. pacis princeps, Esa. 9. v. 6. Ezech. 37. v. 24. Act. 5. v. 31. 1. Petr. 5. v. 4. Apoc. 1. v. 5. qui panem comedit coram patre suo, hoc est, cœlestia gaudia suis largitur. Luc. 22. v. 30. Matth. 26. v. 27.

CHRISTUS EST PELICANUS.

456. 1. *Ob antipathiam cum serpente.* Autores August. & Gregor. super. 5. Psal. Talis quoque Christo est cum antiquo serpente Apoc. 12. v. 12. inimicitia. 2. Cor. 6. v. 15.

2. *Avium capturam.* Dicitur enim aves eas capere, quæ se in mare demergunt, ut pisces capiant, quarum capita Pelicanus apprehendit: Diaboli tales aves sunt, homines capientes, quorum capita Christus (non caudas, non pedes *ἀνδροποπαθῶς*) Gen. 3. v. 16.) contrivit, destructo per mortem. Hebr. 2. v. 14. infernò, cui homines immerferant. Zach. 9. v. 11. caput autem Diaboli mors & peccatum est. 1. Cor. 15. v. 55.

3. *Concharum cibum.* Pelicanus enim conchas marinas deglutit, easdem postea evomit: Ita Christus mortem deglutivit, sed rursus evomit, resurgendo ex mortuis. 1. Cor. 15. v. 55.

4. *Pectoris vulnerationem.* Mater enim pullos serpentum morfu halituq; interfectos sui pectoris vul-

vulneratione & sanguine emisso vivificare dicitur. Sic Christus suo ipsius sanguine nos vivificavit, mortuorum infernalis serpentis trucidatos, Apoc. 1. v. 5.

5. *Leviticam immunditiam*: Nam Pelicanus terrestris Lev. 11. recensetur inter aves immundas: Ita Christus immunda avis, ob nos immundos, habitus est in mundo, 2. Cor. 5. v. 21. Psal. 69. v. 6.

CHRISTUS EST PRIMOGENITUS,
respectu

457. 1. *Eternæ generationis*: A patre enim ab æterno genitus, Ps. 2. v. 7. Hinc etiam proprius Dei filius est, Rom. 8. v. 32. & unigenitus Joh. 1. 18. c. 3. v. 16.

2. *Temporalis incarnationis*. Nemo ex sancta virgine natus est, Christus solus, quo respectu ille verus primogenitus fuit. Matth. 1. 25. Ita Veteres: *Primogenitus est Christus non ob ordinem sequentis, sed negationem antecedentis.*

3. *Potestatis & dignitatis*. Nam primogenitorum erat & regia & sacerdotalis, Gen. 49. v. 3. cap. 25. v. 31. 2. Chron. 21. 3. Sic Christus & rex est, in monte Sion, Psal. 2. v. 6. & Sacerdos secundum ordinem Melchisedek. Psal. 110. v. 4. Confer. Hebr. 5. v. 6. cap. 7. vers. 17. 1. Cor. 15. v. 25. 2. *Christus est paracletus*, 1. Joh. 2. v. 1. *Habemus Paracletum*

1. *Ob accusantes*. 1. Legem: contra. Rom. 8. v. 33. cap. 10. v. 4. Gal. 4. v. 4. 5. *Satanam*. Apoc. 12. v. 12.

2. *Ob judicantem patrem*, qui omne iudicium filio dedit. Joh. 5. v. 22. Idem ergo iudex est & paracletus noster. O paracletum!

3. *Ob curam vigilantem*: Ita Christus paracletus semper vigilat pro nobis. Luc. 22. v. 32.

CHRISTUS EST RADIX.

458. *In quo omnes pii radicati, respectu*

R 5

1. *Incar-*

1. *Incarnationis.* Ita ex radice Jesse ortus Christus. Rom. 15. vers. 12. Apoc. 22. v. 16. sicut *radix generatur ex humore terræ, cœlesti calore temperato*: Sic ex substantia nostra Christus natus est radix, Apoc. 5. v. 5. superveniente *virtute altissimi.* Nos enim terra sumus; Spiritus Sanctus cœlestis calor. Luc. 1. v. 35.

2. *Firmitatis & sustentationis.* Ut enim radix sustentat truncum ejusq; ramos, Rom. 11. 18. Ita Christus, Ecclesiæ corpus, Eph. 1. v. ult. singula ejus membra sustentat, Esa. 46. v. 1. 2. unde in ipso radicati sumus, Col. 2. v. 7. Extra Christum quisquis est, facile dissipatur, ut impii principes Esa. 40. v. 23. 24. Caveamus ergo ne per sterilitatem fidei defrangamur, Joh. 15. v. 6. aut charitatis extinctionem. In charitate enim radicati esse debemus, Eph. 3. v. 17.

3. *Virtutis.* Radix durissimos lapides penetrat: Ita Christus durissima gentilium Judæorumque corda faxea penetravit, succum gratiæ suæ instillavit. Hebr. 4. v. 12. verbô, amore. 2. Cor. 5. v. 14.

4. *Succo calorisq; derivationis.* Sic à Christo calor fidei & succus charitatis in nos, Spiritus Sancti operâ derivatur, Joh. 15. v. 1. 2. seqq. Rom. 5. v. 5. cum humor noster ob peccatum exsiccat. Psal. 32. vers. 4. Ille dat humorem verbi in cordibus. Luc. 8. v. 6. ut vera oliva, cum inserti, Rom. 11. v. 17. sumus.

5. *Occultationis.* Radix in terra occultatur: Christus nostra radix & vita nostra est abscondita, Col. 3. 3. 1. Joh. 3. v. 2.

REFUGIUM NOSTRUM

Christus.

459. Num. 24. v. 21. *Nidum in petra reposuisse dicuntur Kenite: Sed tamen exciscindendi, v. 22.* Melior est fors piorum, qui cum in petra spirituali Christo

sto vivâ cordis fiducia nidum posuerint, nunquam movebuntor, Matth. 5. v. 25. Psal. 125. v. 1. Petra enim immobilis Christus est. Matth. 16. v. 18. Dicamus ergo cum Davide, 2. Sam. 22. v. 2. *Dominus petra mea & robur meum!*

CHRISTUS EST RUBICUNDUS.

460. Cantic. 5. v. 10. *Dilectus meus candidus & rubicundus.* Hic est Christus.

1. *Ob sanguinis effusionem.* Hinc vestimentum ejus rubrum est, Esa. 63. vers. 2. & mare rubrum baptismi Christus suo sanguine fecit, quando ex terra Edomorum, hoc est, hostium infensissimorum venit, & è Botzra metropoli eorundem, quæ infernum significare potest. Esa. 63. v. 1.

2. *Pudoris nostri incussionem.* Ille enim rubere dicitur, qui culpæ nomine convictus est: Ita Christus nostræ culpæ nomine convictus, accusatus, damnatus, Esa. 53. v. 5. pro nobis peccatum factus, 2. Cor. 5. 21. restituit, quod non rapuit, Plal. 69. v. 6.

3. *Ob alapas & percussionem.* Faciem enim suam percutientibus præbuit, Esa. 50. v. 6. in faciem suam procidit, Matth. 26. v. 39. Christus: Exhibuit conspuentibus faciem suam, ibid. v. 67. & sic rubicundus factus est.

CHRISTUS EST SAL.

461. 2. Reg. 2. v. 21. *Sal in aquas injectum, eas salu-
tates reddidit:* Sal illud Christus est, quod in ani-
mâ per verbi prædicationem injectum, eam purifi-
cat, veteris Adami putredines abstergit. Eph. 5. v. 25.
*Plinius vina sale quoq; condiri asserit, arbores salis aquis
ali:* Ita arbor fructifera, qui pius, à Christo vero sa-
le alitur, cum insitâ peccati putredine liberatur in-
dies per renovationem, 2. Cor. 4. 16. Sale ad pastum
pecu-

pecudes sollicitari, autores sunt naturæ Mystæ: Ita Christus, fide comestus, animas ad pabulum spirituale incitat, ut gratiæ sitim indefessam experiantur, Joh. 4, 14. Matth. 5, 6. *Elisa in scaturiginem effudit sal.* Cor nostrum est scaturigo, sale spirituali corrigenda.

CHRISTUS EST NOSTRA SALUS,
& cornu salutis.

462. Luc. I. v. 69. *Erexit nobis cornu salutis in domo David. Cornu salutis dicitur Christus:* Est enim

1. *Cornu saluiferum:* omnis enim ab eo salus. Actor. 4. v. 12. cap. 10. v. 43. Psal. 27. v. 1.

2. *Cornu olei,* mansuetudinis, lætitiæ plenum, potentiæ & roboris, refugii. *Mansuetudinis.* Matth. 11. v. 28. *Lætitia spiritualis,* quæ sola in Christo est, Luc. 2. v. 10. Et sic cornu hoc significat *regnum gratiæ Christi.*

3. Cornu significat robur & potentiam: & sic Christus cornu, ob regnum *Potentia;* Conterit enim omnia cornua peccatorum. Psal. 75. v. 11. *Refugii:* Ipse enim est refugium pauperi. Ps. 9, 10. quique hoc cornu apprehendit, omnis accusationis expers erit, Rom. 8. v. 1. nec eum ab hoc cornu Satanas, peccatum, abstrahere. Rom. 8. vers. 38. poterunt, ut Simeï factum 1. Reg. 2. v. 40. In hoc cornu gloriamur, ex Psal. 44. v. 6. Ventilabimus cornua inimicorum.

4. *Spiritualis unctiois nostri:* Ipse enim unxit nos Spiritu Sancto, & fecit nos spirituales sacerdotes, Apoc. 1. v. 5.

5. Breuiter: Cornu spirituale (Christus) est

1. Exaltatum super omnes inimicos.
2. Gloriosum ob reportatam victoriam.
3. Solatiferum.
4. Saluiferum. Christus enim gerit hoc cornu, caput Ecclesiæ, ut membra omnia sub eo tuta sint.

CHRI-

CHRISTUS OMNIUM SALUS.

463. *Turba antecedeabant & sequebantur Christum Hierosolymas ingredientem*, Matth. 21. v. 9. *turba antecedentes, cives* Veteris Testamenti notant, qui Christum incarnatum præcesserunt, omnem salutem, Act. 15. v. 11. ab eo expectarunt, tanquam agnô ab origine mundi mactatô, Apoc. 13. v. 8. Hebr. 13. v. 8. *Sequentes verò, cives* N. Testamenti, qui Christum exhibitum amplectuntur verâ fide, Ap. 14. 4. *Sequuntur agnum.*

CHRISTUS EST VERUS SER-
pens æneus.

464. Num. 21. v. 9. seq. i. i. *Ob durabilitatem.* Æneum quicquid est, durable est: Ita Christi meritum maxime durable est. Duravit enim ab æterno, in æternum durabit. Apoc. 13. v. 8. Hebr. 13. v. 8.

2. *Ob sonoritatem:* Æris in campanis & tubis magnus usus est. Præfiguratum fuit, sermonem de Christo longè lateq; disseminandum esse, sonô Apostolorum, Psal. 19. v. 5. Rom. 10. v. 18. Luc. 24. v. 47.

3. *Ob curationem.* Æs multis infirmitatibus medetur. Pulverisatum & exustum habet virtutem dissolvendi noxios humores, expurgandi: testibus Plinio, Dioscorid. Ita Christus æneus serpens expurgat peccata. Ex mortuo serpente fiunt antidota contra venena: Ita mors Christi. 1. Cor. 15. v. 56. contra peccati & mortis venenum est alexipharmacum.

4. *Ob perpetuitatem.* Ænea perpetua sunt: Ita memoria Christi passî debet esse perpetua. 2. Tim. 2. 8.

5. *Ob suspensionem,* serpens æneus suspendebatur: Ita Christus suspensus est in ara crucis, in signum infiniti mali, infiniti medici, *chirographi* sublatis, Col. 2, 14. Misericordia probatur, quia ob homines suspenditur Deus. Justitia ostenditur, quia suspenditur inno-

cen

centissimus, 2. Cor. 5. v. 21. Psal. 69. v. 6. Rom. 8. v. 23. Infinitum malum æstimatur ex lytri magnitudine Act. 22. vers. 28. Infinitus medicus elevatur in patibulo, ut omnes debitores gaudeant.

6. *Ob curationem.* Aspicientes æneum serpentem sanabantur: Ita Christum verâ fide qui aspiciunt, sanantur, Esa 53. 5. Luc. 4. 18. 1. Petr. 2. v. 24. Jer. 17. v. 14.

CHRISTUS VERE SOL.

465. 1. *Magnitudine,* quâ sol terram superat: Ita Christus terrenis omnibus major, magnus consilio, opere, Jer. 32. v. 19.

2. *Pulchritudine:* Ita sol justitiæ Christus pulcherrimus præ filiis hominum. Psal. 45 v. 3.

3. *Illuminatione:* Ita Christus tenebras inscitia, nequitia, tristitia illuminat, Rom. 13. 12. Ps. 27. 1. Pro illis dat cognitionem; pro istis justitiam, pro his lætitiâ.

4. *Cursu:* Syrach. 43. v. 5. Ita Christus concurret viam suam, ad nos redimendum, Psal. 40. v. 8. Ps. 19. 6. Exiit ut *sponsus per incarnationem*, *gigas per inferni debellationem*, à summo cœli, *per divinitatem*; ad finem ejus per *humilitatem*. Phil. 2. v. 5. 6. seqq. Calefaciens omnia Sp. Sancti *oblatione*.

5. *Calefactione.* Ita Christus facit nos amore Dei incallescere, cum & ipse nos diligit & dilectionem in cor nostrum effundit, Rom. 5. v. 5. & ipse exemplum est paternæ dilectionis, Joh. 3. v. 16. Cant. 8. v. 7.

6. *Stellarum reliquarum principum & ductu.* Ita Christus vera stella est. Num. 24. v. 17. Reliquas stellas ducit, cursum moderatur: Hi sunt Ecclesiæ doctores, quos Christus illuminat. Joh. 1. v. 5.

7. *Eclipticâ via sua ambulatione:* Ita Christus nobis via factus est & ecliptica, quando lumen ipsius nos in cruce deficit, Esa. 26. v. 16. Imò cum ipse Dominus

minus in crucem actus in sepulchro conderetur, visum est ejus lumen planè defecisse, Luc. 24. v. 21. *Speramus fore, ut Israellem liberaret.*

8. *Diei & noctis discriminatione.* Nox V. T. est, quod Christus à die N. T. distinxit, Evangelium revelans. Job. 1. v. 18. gratia apprens. Tit 2. v. 11.

9. *Temporum mutatione.* Sol vicissitudines temporum efficit, hyemis. a stas, veris, autumnis. Ita sol justitiæ Christus, hujus vitæ tempore, est in declinatione brumali. In die judicii propior nobis revelandus; & tunc *astis* erit. Luc. 21. v. 30.

10. *Mysticâ significatione.*

a. Gen. 15. v. 12. Sole occumbente, terror in Abrahamum incidit: Idem piis accidit, nocte crucis, Christo velut occumbente. Psal. 88. v. 16.

b. *Sole oriente, Sodomæ everfæ.* Gen. 19. v. 23. Ita mundus, Christo oriente in judicio.

c. *Manna liquecebat, sole ardente.* Exod. 16. 21. Ita & verbum Dei liquefcit in æstu crucis.

d. Exod. 17. v. 12. Mosis manus extensæ erant ad solis usque occasum: Ita semper orandum.

e. Num. 21. 11. *Castra posuerunt Israelitæ versus solis ortum:* Ita omnes actiones ad Christum dirigamus.

f. Num. 25. v. 4. *Principes populi in crucem acti, ad solem:* Ita impii in judicio. Matth. 25. v. 46.

g. Deut. 33. v. 14. *Nobilissimi fructus solis in terra Josephi:* Vita æterna est nostri Josephi terra; in hac nobilissimi beatitudinis fructus. Apoc. 22. v. 2.

h. 1. Sam. 11. v. 9. *Cives in Jabes auxilium expectabant,* sole ardente: Ita piorum auxilium in crucis ardore fit conspicuum. Psal. 73. v. 1. 1. Sam. 2. v. 6.

i. Nehem. 7. v. 3. *Hierusalem porta aperiebatur.* Sole æstum intendente: Ita tribulationibus maximè

cre-

crescentibus, tandem cœlestis Hierusalem porta aperietur. Apoc. 21. v. 21. seq.

k. Job. 8. v. 16. *Domus impii fructum fert sine sole:* Ita impiorum bona opera sunt hypocritica, sine Christo, quia sine fide. Hebr. 11. v. 6.

l. *Verbô impedit Deus ortum solis.* Job. 9. v. 7. Ita sol justitiæ in V. Testamento non ita clarè ortus est, tectus sub caligine sacrificiorum. Hebr. 10. v. 1.

m. *Tentorium in cœlo posuit soli Deus.* Psal. 19. v. 5. Solis Christi tentoriū pii cor est, El. 66, 2. Joh. 14, 23.

n. *Solum Christi est sicut sol.* Psal. 89. v. 37. Fulget enim coram Deo justitiæ suæ radiis. Malach. 4. v. 2.

o. *Salomon sub sole in iusta patientes vidit.* Eccl. 4. v. 1. Ita pii sub sole Christo premuntur.

p. *Dulce est oculis videre solem.* Eccles. 11. v. 7. Fidei oculis nihil dulcius est Christi intuitu. Ita Thomas Christum intuebatur. Joh. 20. v. 28.

q. *Sol facies adurit.* Cant. 1. v. 6. Ita cruce Christus urit.

r. Esa. 13, 10. *Sol Babylonis obscurus oriebatur:* Ita iudicio extremo non lucebit sol justitiæ impiis. Sapient. 5. v. 6.

s. Jer. 31. v. 35. *Deus solem dedit dici lucem.* Ita Christus auxilium dilatione obtegit velut nube. Thren. 3. v. 44.

t. *Sol Prophetis occidit.* Mich. 3. v. 6. Ita falsis doctoribus non micat lux Christi.

x. *Sole nihil clarius est.* Sir. 17. v. 30. Ita Christus omniscientiæ claritate abdita quæque penetrat.

y. Sir. 46. v. 5. *Ob Gideonem Domini militem stetit sol.* Ita ob pios Dei milites 2. Tim. 4. v. 8. sol Christus in iudicio stabit, ut iudex, liberator & vindex.

z. Sirach. 50. v. 7. *Sol lucet in templum Dei:* Ita sol

sol justitiæ in templis, piis suis, lucet, ut vera illa lux.
Joh. 1, 9. Jamenim fumus lux in Domino. Eph. 5. v. 8.

CHRISTUS VERA STELLA

Maris,

466. Dominatur enim. *1. Vita amaritudini* Thr. 2. v. 13. Exod. 15. v. 25.

2. *Peccato*: quod ipse morte suâ sustulit: Peccatum verò mare est, in quò omnes natamur: ex eo autem nos Christus eripit. Mich. 7, 18. 19.

3. *Mundi vicissitudini*, quando eam in commo- dum electorum moderatur. Rom. 8, 28. *piis omnia in bonum*. Gen. 50, 20.

CHRISTUS UNCTUS.

467. *Jacob super lapidem oleum fudit, cum conse- cravit*. Gen. 28, 18. Lapis verus Christus Psal. 118, 22. Esa. 8, 14. cap. 28, 16. In hunc Lapidem oleum fudit Pa- ter, hoc est, oleum Spiritus sancti, præter mensuram Psal. 89, 21. Psal. 45, 8. à cujus facie computruit jugum nostrum Es. 10, 27.

CHRISTUS VERMIS.

conf. Ælian. lib. 5. c. 3.

468. Vermis est Christus. Psal. 22, 7. *Vermis sum, non homo*.

1. *Ob contemptum*, Quid vilius verme? quid Chri- sto in statu exinanitionis vilius, Es. 53, 3. c. 52, 14. Ver- mis conculcatur à quibusvis: Ita Christus etiam omni- bus pro vili & sub pedibus jacuit.

2. *Vermiculationem*. Cucurbitam *Jonæ* vermis de- populatus. Jonæ 4, 7. Hederam legis cucurbitam Christus vermis depopulatus. Finis enim legis Chri- stus. Rom. 10, 4.

3. *Olei effusionem*. Ex Ctesia Cnidio refert Ælia- nus lib. 5. cap. 3. *de verme Indico*, quod ille det oleum
S quas-

quasvis materias ligneas comburens. Et si Imperator Persarum urbes hostium capere velit, quod heminâ unâ olei istius vas fictile impleat; quod portis urbis injectum frangatur quidem, illico tamen portas comburere & patefacere aditum regi. Hæc si vera sunt ad Christum vermem applicari possunt; cujus sanguis est verum oleum, quod peccata comburit tollitque. Hoc sanguine simulac *inferni porta* tangitur, hoc est, mens pia verâ fide sibi applicat meritum sanguinis, continuò hostis expugnatur. Et Christus quidem, ut vas fictile in passione contractum est: sed tamen portas inimicorum planè destruxit, sibi quæ aditum fecit, Os. 13. v.14. 1. Cor. 15. v. 54. 55.

4. *Originem.* Vermis ex terra oritur: Christus homo natus est ex nostrâ substantiâ, pulvere & terra, Hebr. 2. v. 16. *Non angelos, sed semen Abrahæ assumpsit.*

5. *Ob piscium capturam:* Vermibus pisces capiuntur. Verme Christo Satan. Leviathan ille infernalis captus: morti mors facta est vita. 1. Cor. 15. v. 56. Zach. 9. v. 11. Imò salutaris nostra esca factus est Christus, in verbo, Matth. 4. v. 4. Esa. 38. v. 16. in sacramentorum mysterio, 1. Cor. 11. v. 26. Gal. 3. v. 27. quam piscatores, verbi ministri spirituales, subministrant.

6. *Reptionem.* Vermis humi repit: Repsit Christus in statu exinanitionis, in pulvere passionis. Psal. 22. vers. 16. Posuisti me in pulvere mortis, quem deglutit Crocodilus Stygius, ut Ichneumona, de quâ naturalium rerum scriptores produnt, quod ille in os dormientis crocodili se ingerat, ventrem exedat. Herodot. lib. 2. pag. 51. Plin. lib. 8. cap. 24. Ælianus lib. 8. cap. 25. D. Francius histor. anim. pag. 287.

7. *Fœtorem.* Fœtet vermis. Fœtuit Christus & doctrinâ & miraculis & operibus & conversatione &

& suis & alienis. Matth. 6, 3. *Nonne hic est faber, filius Mariae? Et scandalizabantur in eo, I. Cor. 1, 22. Iudaei signa & Graeci sapientiam affectant.*

CHRISTI NOMEN UNGUENTUM effusum.

469. Cant. 1, 3. *Nomen tuum est unguentum effusum.* Tale nomen Jesu, quod simulac effunditur, veram fidei applicationem, Rom. 5, 38. Eph. 3, 12. Joh. 16, 23. peccati scetorem, Amos. 5, 21. legis rigorem, Galat. 3, 13. Satanæ horrorem, Psal. 18, 5. 6. cordis nostri pavorem, 1. Joh. 3, 21. abigit, quia ab omni iniquitate per hoc nomen liberati sumus, Act. 4, 12. *Hoc est unguentum præstantissimum, Cantic. 4, 10.*

2. *Hoc est nomen sanctissimum Jesu, Act. 4, 12.* quo vulnera conscientiae nostrae inunguntur, Luc. 10, 34. Esa. 61, 1. 2. Psal. 146, 8.

3. Unguentum hoc per Spiritum sanctum effunditur, Rom. 5, 5. Act. 2, 17. Tit. 3, 6.

4. Sed non, nisi in corda arida, sicca effunditur, Esa. 57, 15. cap. 61. 1. 2. cap. 66, 1. 2.

CHRISTUS ALTARE nostrum.

470. *Altare thymiamatum erat ex lignis Sethim, auroque purissimo compositum, veloque oppositum, quod arcam testimonii tegebat, Exod. 30, 1. 6.* Verum altare nostrum est Christus, Hebr. 13, 10. Ligna Sethim imputribilia sunt, quæ designant *humanitatem*: Aurum *divinitatem*: secundum enim utramque naturam mediator noster est. Hoc altare *velo iræ Dei* opponitur, de quo Thr. 3, 44. Esa. 59, 1. Velum iræ Dei tegit arcam testimonii, legem scilicet: At lex non nocet, cum super altari Christo thymiama spirituale offerimus, Rom. 8, 1. Psal. 32, 5. 1. Joh. 1, 9. fidei scilicet.

S 2 . CHRI-

CHRISTUS ARBOR, SUB CUJUS

umbraculo omnes latere possunt.

471. Ezech 17. 12. *Jehovah promittit se de supercilio cedri sublimis sumpturum ramum tenerum, eumq; plantaturum esse in monte Israel, qui fructum laturus sit, & nidos volucris omnibus præbiturus*: Tener ille ramus Christus est, qui rex constitutus in monte Sion, Psal. 2. 7. *fructum nobis copiosissimum attulit, justitiæ & sanctitatis, 1. Cor. 1, 30.* Ille est arbor præbens umbram omnibus, ad eum volantibus, hos protegit, Psalm. 91, 2. 3.

CHRISTO ATTRIBUITUR

caput aureum. Cant. 5, 11.

472. 1. *Ob divinitatem ejus, cui aurum comparatur, quò nihil inter metalla excellentius est: Ita Deitate nihil excellentius.*

2. *Regiam potestatem.* Hujus enim symbolum est aurum: Christus autem Rex est, Psal. 2. 7. Psal. 110, 2. Ergo ut Regi, aurum à Magis oblatum est, Matth. 2, 11.

3. *Passionis examinationem*: Ut enim aurum igni probatur: Ita Christus igni passionis amorem nobis suum probavit. Totum corpus flagris velut dissectum, caput spinis coronatum, ne quid ad significationem amoris deesse videretur, Rom. 5, 8. Joh. 15, 13.

4. *Perpetuitatem*: Aurum & thesaurus nulli rubigini obnoxius: Ita Christus thesaurus noster nulli rubigini obnoxius. Matth. 6, 20.

5. *Latificationem.* Dicitur aurum lætificare: Ita Christus lætificat solus corda nostra, Psalm. 73, 28. Psalm. 4, 8.

6. *Ulcera sanationem.* Aurum sanat ulcera: Ita Christus conscientia ulcera sanat, Psalm. 6, 3. ægritudines, Psal. 102, 3. emundat conscientiam. Hebr. 9, 14.

CHRIS-

CHRISTUS VIA NOSTRA

Joh. 14, 6.

473. 1. *Ratione apertionis.* Via ad paradifum *clausa* erat, per Adamum primum. Gen. 3, 24. ducens ad arborem vitæ. Hæc via per Christum *reclusa*, Cherubin reconciliati velut, non amplius nos arcent ab aditu cœli, Luc. 2, 10. invitant magis, ut in altera vita de ligno illo vitæ comedamus. Apoc. 2, 7. cap. 22, 14.

2. *Ratione clara patefactionis.* Via enim ad vitam æternam in V. Testamento obscurior erat, nondum adedè clarè patefacta. Heb. 9, 8. Christus eandem perspicuam reddit, prolato Evangelio, Joh. 1, 18. nobis via factus, Joh. 14, 10.

3. *Annunciationis.* Saul ad Samuelem ibat, ut ipsum viam perveniendi ad perditam asinum edoceret, 1. Samuel 9, 6, 8. Ita Christus nobis, viam erroris respicientibus. Esai 53, 7. viam ad cœlum monstravit, factus noster *Raphael*, Tob. 3, 25.

4. *Inventionis.* David invenit in via ruris servum *Amalekita*, virum *Aegyptium*, ægrotum, quem aquâ & pane refecit, non interfecit, 1. Sam. 30, 11. seq. In via nos quoque Christus invenit, servos Satanæ, Heb. 2, 15. ægrotos. Esai. 53, 6. Spoliatos, nudos, operâ infernalium latronum. Luc. 10, 30. Verùm ægritudines nostras sanavit. Esai. 53, 6. donavit libertate. Joh. 8, 36. amixit nos vestibus, Esai. 61, 10. quos ut captivos æternæ morti tradere potuisset.

Corollarium attributorum nominumque

Christi; *Quomodo*

CHRISTUS ECCLESIAE SUÆ

Fundamentum, & cur?

474. Christus fundamentum est, Eph. 2, 20.
1. Cor. 3, 11.

S 3

1. Ra-

1. *Ratione subsistentia.* Fundamentum per se subsistit: Ita Christus verum fundamentum non indiget publicâ vel sustentaculo: & Ecclesia hinc est stylus & ἰσχυρῶμα veritatis, 1. Tim. 3. v. 15.

2. *Sustentationis.* Christus sustinet Ecclesiam virtute, meriti magnitudine: Imò totum ædificium, compactum ex Judæis & gentibus, Act. 10. v. 35. *Sustentat* ubique, Joh. 4. v. 21, Joh. 14. v. 23. ut ita Ecclesia crescat in templum sanctum, Eph. 2. v. 21. 22. 1. Pet. 2. v. 45. Zach. 3. v. 9.

3. *Nobilitatis.* Fundamentum pas domûs nobilissima: Ita Christus fundamentum nobilissimum est: adi Apostolum. 1. Cor. 3. v. 11.

1. *Pretiosum.* Esa. 28. v. 16, 1. Pet. 2. v. 4. cui fides nostra pretiosa innititur. 1. Pet. 1. v. 7. quæ est aurum illud pretiosum. Psal. 45. v. 10.

2. *Gloriosum,* gloriâ nimirum unionis personalis, quâ fundamentum hoc constat ex duabus naturis, gloriâ nostræ salutis, quæ ex Christo. 1. Tim. 3. v. 16.

3. *Fructuosum.* In hoc qui credit, non peribit. Johan. 3. v. 1.

4. *Verum.* Joh. 6. v. 47. Joh. 14. v. 19.

Itaque fundamentum hoc est Ecclesiæ, *doctrina, fidei, salutis æternæ,* quod

1. DEUS posuit, Psal. 118. v. 23. à Domino hoc factum. Confer Esa. 14. v. 32.

2. Deus posuit hoc fundamentum *immediatè* apud se, non exclusâ fide ἰσχυρῶμα consideratâ, Joh. 6. v. 40.

3. Sed per Prophetas & Apostolos revelavit *mediatè.*

4. Posuit ab æterno, Eph. 1. v. 4. *Elegit in Christo ante facta mundi fundamenta,* 2. Thess. 2. v. 13. *ab initio elegit nos Deus.*

ARTI-